

Wrocław, 09 września 2013 r.

Trybunał Konstytucyjny
Al. Jana Christiana Szucha 12a
00-918 Warszawa

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCLERIA	
wpl. dnia	11. 09. 2013
L.dz.	.....
oraz: P	R

SKARŻĄCY:

C sp. z .o.o. z siedzibą w W
reprezentowani przez adwokata Dawida Śliwę z Kancelarii Adwokackiej we Wrocławiu;
adres do korespondencji: ul. W wpisanego na listę
adwokatów przy Okręgowej Radzie Adwokackiej we Wrocławiu pod numerem: 1072.

Organ władzy publicznej, z którym związane jest naruszenie praw i wolności konstytucyjnych:

Sąd Apelacyjny w P w wyroku z dnia września 2010 roku (sygn.),
adres: P

Sygn. akt: SK 19/13

**ODPOWIEDŹ PEŁNOMOCNIKA SKARŻĄCEGO NA STANOWISKO
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI
WRAZ
Z WNIOSKIEM
O WYZNACZENIE TERMINU ROZPRAWY**

Działając w imieniu skarżącej spółki, pełnomocnictwo w aktach sprawy, niniejszym pismem odnoszę się do stanowiska Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyrażonego w piśmie z dnia 17 czerwca 2013 roku.

Z treści pisma Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wynika, że w jego ocenie :

- I. Nieuprawniony jest zarzut zastosowania nieobowiązującego § 5 Rozporządzenia wykonawczego do dekretu, ponieważ Sąd Apelacyjny w P nie zastosował tego przepisu, lecz jedynie oparł się na orzeczeniach wydanych na podstawie tego przepisu i to wydanych w 1948 roku, kiedy § 5 ust.1 rozporządzenia wykonawczego obowiązywał; ponadto
- II. W ocenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie doszło w sprawie do naruszenia nierówności stron przy procesie przed sądem powszechnym, albowiem skarżący mogli dochodzić swych praw na drodze administracyjno-prawnej – co w dalszym ciągu czynią jak przyznaje Minister w swym piśmie – poprzez kwestionowanie na drodze administracyjnej swych praw.

W związku z pismem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a także wszelkiej dotychczas sporządzonej w sprawie dokumentacji (ze skargą konstytucyjną na czele) należy wskazać, że w sprawie będącej przedmiotem rozpoznania przez Wysoki Trybunał kluczowe jest rozstrzygnięcie dwóch istotnych kwestii związanych ze stosowaniem prawa przez orzekające w sprawach tzw. „dekretowych” sądy powszechne i administracyjne.

Pierwszym ze wspomnianych problemów jest rozwiązanie przez Trybunał Konstytucyjny, orzeczeniem – wyrokiem, problemu obowiązywania przepisów § 5 rozporządzenia wykonawczego do dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej.

Natomiast kolejną kwestią jest możliwość stosowania przez organ władzy publicznej przepisów dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej pod rządami obowiązującej Konstytucji.

1.

Wyrażony przez Trybunał Konstytucyjny, w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 roku, pogląd o nieobowiązaniu § 5 rozporządzenia wykonawczego do dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej nie jest przez skarżących kwestionowany. Pogląd ten stanowi podstawę sformułowanej w sprawie skargi konstytucyjnej.

Skarżący są jednymi z wielu podmiotów, którzy doznali negatywnych konsekwencji zastosowania § 5 rozporządzenia wykonawczego do dekretu, a więc normy która w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego nie obowiązuje.

W sprawie będącej przedmiotem skargi konstytucyjnej Sąd Apelacyjny w P (a także Sąd Najwyższy w toku dokonywanego przedsądu) wyraźnie odmówił skarżącym stronom rozpoznania sprawy jako cywilnej, odsyłając spierających się uczestników na drogę postępowania administracyjnego.

Sąd Apelacyjny w P nie przeprowadził oceny zasadności prawnej zgłoszonego przez Skarb Państwa wpisu jego prawa własności do nieruchomości. Sąd odmówił analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego przedłożonego przez skarżących i uznał, że jest związany treścią decyzji administracyjnych z 1948 roku wydanych przez organy realizujące zadania dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. W uzasadnieniu wydanego w 2010 roku wyroku sąd przyjął, że ocena podpadania nieruchomości pod przepisy dekretu to *de lege lata* sprawa administracyjna, a sąd powszechny nie posiada kompetencji do oceny tych decyzji, gdyż uprawnione do badania tych spraw są organy administracyjne działające w ramach § 5 rozporządzenia wykonawczego do dekretu. Sąd Apelacyjny w P uznając swe związanie wspomnianymi decyzjami z 1948 roku *a contrario* uznał, że sprawy te należy rozstrzygać w drodze administracyjnej.

Sąd Apelacyjny pominął istotny fakt, że wcześniejsze orzeczenie Sądu Okręgowego w P oddaliło powództwo Skarbu Państwa - po przeprowadzeniu całościowego postępowania cywilnego - z oceną wszystkich zgromadzonych w sprawie dowodów. Sąd Okręgowy w P rozpoznał sprawę jako cywilną nie dysponując przy tym zasadniczymi wypowiedziami Trybunału Konstytucyjnego wskazującymi na nieobowiązanie przepisów dekretu i jego pochodnych (orzeczenia z 2001 i 2010 roku).

W sprawie skarżących, rozpoznając sprawę, sąd znał orzeczenia Trybunału, w tym kluczowe, postanowienie z 1 marca 2010 roku (sprawa P 107/08), uznał jednak swe związanie treścią decyzji z 1948 roku, a tym samym potwierdził pogląd o obowiązaniu § 5 rozporządzenia wykonawczego. Strona skarżąca *expressis verbis* zwracała uwagę na istnienie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 2010 roku, jednakże Sąd Apelacyjny w P jednym zdaniem przekreślił znaczenie tego postanowienia uznając, że treść werdyktu Trybunału Konstytucyjnego „pozostaje bez wpływu na treść rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Przywołany przez Sąd Apelacyjny w P pogląd nie został wyjaśniony w sposób jasny i przekonujący.

Skarżący jako osoby funkcjonujące w demokratycznym państwie prawa jednym orzeczeniem zostali pozbawieni prawa do sądu co czyni zasadnym wniesienie skargi konstytucyjnej, albowiem Sąd Apelacyjny w P ewidentnie zastosował w ich sprawie niekonstytucyjne przepisy.

Właściwym jednak byłoby zwrócenie uwagi na zaistnienie w przedmiotowej sprawie swoistego dualizmu prawnego w którym konkretyzuje się konieczność zbadania sprawy przez Trybunał Konstytucyjny. Sąd Apelacyjny w P wydał bowiem niekonstytucyjne

rozstrzygnięcie polegające na zastosowaniu nieistniejących przepisów, czym naruszył normy obowiązującej Konstytucji w szczególności zasadę praworządności sformułowaną w art.7 Konstytucji. Jednakże sama treść orzeczenia daje podstawy do sformułowania tezy, że Sąd Apelacyjny w P   zastosował przepisy w oczywisty i rażący sposób niezgodne z podstawowymi zasadami konstytucyjnymi, w tym naczelną zasadą ochrony własności, z którą przepisy dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej pozostają w jaskrawej sprzeczności – co również uzasadnia kontrolę Trybunału.

2.

Dokonując analizy orzeczenia Sądu Apelacyjnego pod kątem kontroli konstytucyjności zastosowanych przez ten sąd przepisów należy rozstrzygnąć kardynalne pytanie: **Czy w aktualnym stanie prawnym ukształtowanym przepisami obowiązującej Konstytucji możliwe jest zastosowanie przepisów dekretu PKWN w celu przejęcia własności nieruchomości (nawet nieruchomości ziemskich podpadających pod przepisy dekretu), a tym samym, w oparciu o przepisy dekretu i przepisów wykonawczych do niego, wywołać skutki prawno-rzeczowe polegające na pozbawieniu prywatnego podmiotu własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, który wywodzi swe prawo własności w oparciu o przepisy tego dekretu?**

W ocenie skarżących tak postawione pytanie znajduje swą odpowiedź w wypracowanym przez Trybunał Konstytucyjny fundamentalnym poglądzie, wywiedzionym z tezy o nieobowiązaniu przepisów dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej, stanowiącym że przepisy dekretu *ze względu na charakter reformy rolnej, sprzeczny z podstawami demokratycznego państwa prawnego, w którym ochrona własności prywatnej stanowi jedną z naczelných zasad systemowych, dekret o reformie rolnej – ani tym bardziej akty wykonawcze wydawane na jego podstawie – nie może być współcześnie wykonywany przez organy władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej.*¹

Na skutek orzeczenia Sądu Apelacyjnego w P   doszło do przeniesienia (w dacie orzeczenia) prawa własności nieruchomości, odjętego od skarżących, na rzecz Skarbu Państwa. To odebranie prawa własności nastąpiło procedurą zainicjowaną na podstawie art.10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Artykuł 10 ukwih sam w sobie nie stanowi podstawy do przeniesienia własności, gdyż przeniesienie takie potrzebuje kauzy (przyczyny, wynikania), a tą dla Skarbu Państwa był wyłącznie art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej z 1944 roku wraz z decyzjami z 1948 roku.

W tej sytuacji prawnej zmaterializował się skutek prawnorzeczowy, o którym mowa w postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego z 2010 roku stanowiący najistotniejszy (de facto jedyny) element dyskusji o tym czy dekret obowiązuje czy też nie.

Podążając konsekwentnie linią orzeczniczą Trybunału Konstytucyjnego należy stwierdzić, że zastosowany przez Sąd Apelacyjny w P   artykuł 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zw. z art.2 ust.1 lit e dekretu PKWN narusza obowiązującą Konstytucję, gdyż w oparciu o ten przepis Skarb Państwa może dokonać przejęcia własności każdej nieruchomości, która podpada pod przepisy dekretu PKWN, a to jest nie do pogodzenia z aktualnymi wartościami współczesnego państwa demokratycznego. Potrzebne jest więc rozstrzygnięcie statuujące niekwestionowalną zasadę prawną, że wspomniane przepisy (art.10 ukwh w zw. z art2 ust.1 lit.e dekretu PKWN) nie mogą stanowić podstawy do przejęcia własności nieruchomości, gdyż przepisy dekretu i jego pochodnych nie obowiązują w aktualnym systemie prawnym statuowanym obowiązującą Konstytucją.

Rozważenia wymaga również inne zagadnienie. Jeżeli w orzecznictwie sądów powszechnych i administracyjnych konsekwentnie uznaje się obowiązywanie normy art. 2

¹ Tak Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 1 marca 2010 roku, sygn. P 107/08, str. 18.

ust.1 lit e dekretu PKWN oraz § 5 rozporządzenia wykonawczego to należałoby uznać, że – w myśl zasady *longa consuetudo* - w aktualnym stanie prawnym normy te obowiązują i mogą stanowić podstawę wywoływania skutków prawnorzeczowych w stosunku do nieruchomości gruntowych. W orzecznictwie wspomnianych sądów rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego są bądź niezauważane (tak jest z wyrokiem z 2001 roku) albo dochodzi do zakwestionowania ich mocy prawnej (tak jest z postanowieniem z dnia 1 marca 2010 roku), co w konsekwencji powoduje, że sądy stosują przepisy dekretu i przepisy wykonawcze w celu wywołania skutków prawnorzeczowych do nieruchomości². Uznanie, że przepisy dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej i jego pochodne mogą wywoływać skutki prawnorzeczowe (co świadczy o ich obowiązywaniu) powoduje konieczność skontrolowania konstytucyjności tych przepisów pod kątem ich zgodności z naczelnymi zasadami współczesnego demokratycznego państwa prawnego.

Podsumowując dokonane rozważania należy stwierdzić, że analiza niniejszej sprawy przez Trybunał Konstytucyjny ma charakter dychotomiczny.

Trybunał stoi przed wyborem uznania, że przepisy dekretu jak i rozporządzenia wykonawczego do niego tj. art. 2 ust.1 lit e dekretu i § 5 rozporządzenia, obowiązują i poddaje je kontroli konstytucyjnej – skoro zostały zastosowane w sprawie skarżących - albo rozstrzygnąć ostatecznie sprawę w oparciu o art. 39 ust.3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i **wydać wyrok** utrwalający wcześniej wyrażony pogląd w orzeczeniach z 2001 i z 2010 roku. Niezwykle ważne dla zagwarantowania podstawowych zasad konstytucyjnych staje się udzielenie orzekającym organom władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej wskazówki, że orzekanie w oparciu o przepisy dekretu PKWN i rozporządzenia wykonawczego do niego jest niekonstytucyjne, ergo: narusza konstytucyjne wolności i prawa podmiotów, które uczestniczą w tego typu sporach pozostawających. Jednocześnie rozważenia wymaga kwestia jednoznacznego wskazania, że możliwość orzekania w sprawach dekretowych pozostawiona jest wyłącznie sądom powszechnym z uwagi na treść § 2 ust.1 Kodeksu Cywilnego – tak jak uczynił to Trybunał postanowieniem z 2010 roku – a wszelkie poglądy wskazujące związanie sądów powszechnych decyzjami wydanymi w oparciu o przepisy dekretowe i odsyłanie do kwestionowania tych decyzji w trybie administracyjnym powodują w rzeczywistości stosowanie przepisów *sprzecznych z podstawami demokratycznego państwa prawnego, w których ochrona własności prywatnej stanowi jedną z naczelných zasad systemowych*.

Jednocześnie zwracam się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o wyznaczenie przez Wysoki Trybunał, w najkrótszym możliwym terminie, datę rozprawy w sprawie wniesionych skarg.

ADWOKAT
DANIELA SŁOJA

Załączniki:

- 3 kopie pisma dla uczestników postępowania

---

² Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2007 r. (sygn. V CSK 322/07, publ. w SIP Legalis) w którym sądy powszechne założyły w 2006 roku dla Skarbu Państwa odrębną nieruchomość i wpisały prawo własności tegoż SP kosztem prywatnego podmiotu opierając się na zaświadczeniu Prezydenta Miasta na prawach powiatu (starosty) z dnia 13 listopada 2006 r. stwierdzające, że owa nieruchomość przeszła na własność Skarbu Państwa na cele reformy rolnej.